

gyobb előny a jeles bizonyítványhoz vannak kötve s ennek következménye: a tanuló, hogy a jelest megszerezhesse, éppen olyan területeken kénytelen a legtöbbet dolgozni, ahol a legkevésbé várhatunk tőle s így idővel eltompulnak benne a veleszületett értékes hajlam-irányok (vagy pedig elnézésből kap jelesek a gyengébb tárgyaiból, ami aránylag még mindig kisebb hiba). Ezt a tünetet még végzetesebbé fogja tenni a több tárgyat összesűrítő egységes középiskola. A fent vázolt tüzetesebb osztályozás csaknem teljesen kizárná a jelesrendűséget s ennél fogva mérsékeltebb, megértőbb, egészségesebb követelmények felállítását hozná magával.

e) A pedagógiai statisztikának is ki nem fejezhetően nagy könnyebbséget és biztonságot jelentene az ilyen osztályozás, mert biztos diagnózist (reformok!) nyújtana. Ha még emellett az iskola azt is megérthetné valaha, hogy aktívan irányíthassa az ifjúságot a legmegfelelőbb életpályákon, akkor lehetne biztos reményünk a harmonikus, tehát erős, egységes, országmentő társadalom kialakulására.

Simon Elemér.

Az újságolvasatás problémája.

Már a *Ratio Educationis* tervbe vette annak idején az újságolvasás bevezetését a középiskolába, majd a XIX. században *Genersich* a protestáns iskolák tantervjavaslatába illeszti az újságolvasó-órát, de legújabban is sok szó esik az iskolai hírlapolvasásról. Míg régebben e tekintetben csak az újságközlemények és cikkek szemelvényül való felhasználásáról, tehát a szemléltetés eszközeinek helyes kibővítéséről: *látókörtágításról* volt csak szó, ma már az újságolvasásra nevelés és szoktatás szűkebb- vagy tágabbkörű problémája is közbeszéd tárgya a pedagógiai körökben. A megoldandó kérdések első vonalába lendítette e problémát az újságok hatalma és elterjedése, a betű diadala, valamint az étellel való szerves kapcsolata. Hiszen azt mondhatjuk: a mindennapi életünk kerete az újság s annyira hozzánőttünk, hogy nevelési szempontból is ráanksüti a maga bélyegét. Nemcsak a felnőttekre, hanem a serdülő gyermekekre is mindjobban ráillenek a fenti megállapítások.

Igen nehéz, de fontos kérdés ez a mi iskolafajunk: a polgári iskola szempontjából is. Ellentétes vélemények, a rideg visszaútasítás mellett a meggyőződés szent lángjától fűtött

kísérletezések, egyéni eredmények dicsekedése és tömeg-ellen-szenv jelzik e probléma útját. Érthető is a mindkét fronton való hadakozás, ha arra az egyedül helyes álláspontra helyezkedünk, hogy az iskola világnézeti szempontból semleges, sőt helyesebben: védett terület. Ennek is kell maradnia. Természetes, hogy világnézeten a magyar múltból táplálkozó és a nemzeti jövőnek építő világfelfogást értjük.

Ha mégis meg akarjuk közelíteni az újságolvasás mindjobban elénk gördülő iskolai kérdését, csakis a nevelés tiszta szemüvegén keresztül vizsgálhatjuk azt. — Meg kell állapítanunk tehát: mit jelent az újság a nevelés szempontjából? A hírlapoknak a nemzeti kultúra és a köznevelés, a politikai irányítás, valamint a történeti ráhatás terén nagy jelentőségük van. Az újságok hatása alól sokszor a felnőttek sem tudják magukat kivonni, tehát nevelni kell e célból a gyermekeket is. Ez a nevelés annál inkább szükséges, mivel — hiába tiltjuk — a tanuló naponta hozzájut az újsághoz, azzal nyílt vagy titkos kapcsolata van. De e nevelés másrészt a kritika-kialakítás, helyzetek és irányok megértetése, az elfogúltságokon és érdeken való felülemelkedhetés szemszögéből is kívánatos.

Az újságolvasás azonban kényes terület, nemcsak oktató-nevelő síkja van, hanem útvesztője is. Mivel tématerülete szétágazó, a benne való tájékozódás sem csekélység. Könnyen felvethetjük: megérti-e a 10—15 éves tanuló a legjobb vezetés mellett is az egyes köröket és rovatokat? Viszont az is igaz, hogy tapasztalt pedagógus vezetése símán átsegítheti a növendékeket a nehézségeken, míg tiltott gyönyörként élvezve az újságolvasást: eltévedhet a betűrengetegben a legjobb lelkű s törekvő diák is. Figyelembe kell itt azt is vennünk, hogy a magyar diáknak a természetében van bizonyos politikai érdeklődés, de most más is a magyar globus, mint volt a mi diákeinkben.

Meddő volna az érvek és cáfolatok tengerére kievezni, hiszen e kérdés régóta vita tárgya. Inkább e helyett a probléma alapgyökerét: a politikai nevelést kísérlem meg átvilágítani néhány sugárral.

Rendtartási Szabályzatunk 124., 128. és 130. §-ai mellett bizalmas rendeletek is tárgyalják a tanár szempontjából az újságírással, olvasatással, valamint a politikai neveléssel összefüggő kérdéskomplexumot. Minthogy a jelzett utalások világosan és kötelező erővel intézkednek, röviden csak ennyit jegyzek itt fel: a tanárnak példaadással, tervszerű nevelő-oktató eljárással, egész hivatali és magánéletével a nemzeti hágyományok és kötelességek tiszteletére, gyakorlására, valamint a legnemesebb értelemben vett valláserkölcsi felfogásra kell tanítványait ránevelnie. Egyéni politika, párt-meggyőződés, irányzatos propaganda tehát nem férhet össze sem a tanárral,

sem az iskola közös nevelési céljával, sőt a világnézet kialakítása sem rákényszerítés, vagy szellemi erőszak formájában jelentkezhetik, hanem a fokozatos fejlesztés és meggyőzés által az önbelátásból és, belső meggyőződésből kell megszületnie. Talán helyesebb lesz ezt így kifejezmem: *a tanár oktató-nevelő munkája a világnézet kiféslését elősegíti, de a saját kedve szerint nem színezheti azt.*

A tanári katedra emelvényen nyugszik, a nevelő lelki kötötte hófehér: ezt a kiváltságot az iskola és nevelés érdekében tartanunk kell. Sem a tanári asztal nem süllyedhet le a mindennapi élet politikai mocsarába, sem az oktató-nevelő tógája nem kaphat szennyet vagy sarat a pártok küzdelmeiben. Ezért helyes, hogy politikai lap szerkesztésére engedély se kérhető, ezért kívánatos a napi politika hullámaid távortartani az iskolától!

Mit értünk tehát politikai nevelésen? Sem gyermeki politizálást, sem pártpolitikai elindítást, de még csak aktív politikai irányvonalakon való járn tanítást se gondolunk ezen. Többet, átfogóbbat, egységesebbet, eszményibbet, jelent ez nekünk: a tanulónak a nemzeti-történeti közösség felelős tagjává való nevelését, aki a legnagyobb áldozatra is önzetlenül kész, akinek az egész világa a mi hazánk, akinek a szívverése is revízió. A politikai nevelésnek elsősorban a mi nemzeti viszonyainkra és a mai állapotunkra kell vonatkoznia, ezért ily irányú tévkenységünknek az iskolával és nevelővel együtt benne kell lennie a mai történetünk áramköreiben. Így értelmezve: a politikai nevelés hozzásimul a történettanítás élő feladatához s nem áll ellentétben a Rendtartási Szabályzatban előírt köteleességekkel sem.

Hangsúlyozni kívánom, hogy ily felfogás mellett polgári iskolai politikai nevelésünk nem lépi túl az általános nemzeti nevelés kereteit s növéndékeinek az aktív politikába való bekapcsolástól távolmaradnak. Szó sem lehet tehát különböző kommunista-ízű (ifjú munkások), olasz balilla, német Hitlerfiúk, vagy leányok, esetleg más hasonló iskolásgyermeki csoportok politikai megszervezéséről és pártalakításáról, hanem csak reális nemzeti önismeretre, mai reményeink és várható veszedelmeink tudatára való nevelésről. Természetes az is, hogy mai szétszakított állapotunkban ily irányú politikai nevelésünk elsősorban külpolitikai síkon mozoghat. Ha valakinek úgy tetszenék, szinte ki is iktathatjuk e nevelési meghatározásból a *politikai* szót, mivel tulajdonképpen úgysis csak az állampolgári nevelés mai viszonyainkhoz való alkalmazásáról, elmélyítéséről, tudatosabbá tételéről van szó. Arról, hogy a nemzeti nevelés az iskolán keresztül iparkodjék az egységes és produktív nemzeti lelket kialakítani s azon a sínpáron futtatni, amelynek alapja a legnemesebb értelemben vett nemzeti

hagyomány, de motorja is a felelősségérzettől szabályozott, elmélyült és okos nacionalizmus.

Ezek előrebocsátása után próbáljuk megközelíteni azt a kérdést: *vajjon olvasnak-e újságot tanulóink?* Saját tapasztalataim alapján erre a kérdésre *igennel* felelhetek. Segítségemre jött e kérdés eldöntésében Császár Elek járszárokszálási áll. polg. isk. tanár, aki az iskola 1933/34. tanévi Értesítőjében megjelent *Tanulóink újságolvasása* c. értekezése szerint az újságolvasásról körkérdezt intézett tanítványaihoz s a meglepő eredmény az volt, hogy jellegzetesen kisgazdahelyiségnek majdnem minden polgári iskolai növendéke olvas hírlapot. De hivatkozhatom *dr. vitéz Sághelyi Lajos, Tolnai Erzsébet*, vagy *Szántó Lőrinc* e tárgyú konkrét megállapításaira is.

Bár kissé távolabb esik a mi vizsgálódási körünktől, de a téma-azonosság alapján utalok a Magyar Szemle 1934. évi december havi számában *Kerecsényi Dezső* tollából megjelent: *Középiskolások a magyar kérdésekről* c. dolgozatra, amely a VII—VIII. osztályos középiskolai tanulók a Magyar Szemle jutalomkötetével kapcsolatos válaszainak érdekes és értékes feldolgozása. Három főtengey körül csoportosulnak e válaszok: 1. a békerevizió, 2. a népi-szociális politika: a falu és a szegény magyarok problémája, 3. a középiskola élete foglalkoztatja különösen őket. Polgári iskolai tanulóinknál én úgy tapasztaltam, hogy főleg a hazai és külföldi történelmi események (népszövetségi tárgyalás, forradalmak, királyok elűzése, kisebbségi kérdések, háború, stb.), politikai és fizikai földrajzi változások (vulkáni kitörés, földrengés, stb.) és kimagasló sportteljesítmények érdekelték őket. Majdnem ugyanezen megállapításra jutott Császár Elek is a jelzett cikkében foglaltak értelmében.

Két kérdésre egyszerűsítem le ez előzmények vázlatos feltárása után az újságolvasás problémáját: *A) az újságcikkek szemelvényül való felhasználására és B) a tulajdonképeni újságolvasatásra.* Lássuk mindegyiket külön-külön!

A) Az újságközlemények szemelvényül, szemléltetésül való felhasználása ma már általánosan helyeselt és elfogadott segédeszköz minden rendű és rangú iskolában. Szinte nélkülözhetetlenné tette e szemléltetési eszközt a rohanó élet, az azzal való ezerszálú közvetlen kapcsolata, a teljes életközelség, a széleskörű koncentráció lehetősége és villámgyors szolgálata. Csak röviden érintem itt, hogy a Budapesti Polgári Iskolai Tanári Kör Sajtó és Irodalmi Szakosztálya már 1928-ban *Arany Sándor* tanár: *Újságolvasás és iskola* c. előadása alapján mozgalmat indított újságolvasatási- vagy sajtó-órák bevezetésére. (Lásd: Közlönyünk 1928. évi februári szám 271—272. lap!) E külön-órákon került volna sor a gondosan kiválasztott újság-szemelvények ismertetésére. De az új népiskolai Tanterv és

Utasítás is rámutat az újságcikkek felhasználására, amikor a polgári jogok és kötelességek tanításával kapcsolatban a 380. lapon ezt mondja: „Jó szolgálatot tesznek a helyi és egyéb napilapok, amennyiben anyagunkba vágó híradást tartalmaznak. Olvassuk el e cikkeket és használjuk fel tanításunkban.” — *Kaposi Károly*: Az újság szerepe a polgári jogok és kötelességek tanításában címen a Néptanítók Lapja 1934. évi 14. számában a hírlapi közlemények felhasználását röviden ismerteti és tanításmintában is bemutatja.

Ugy gondolom, hogy az egyes tantárgyakra vonatkoztatott s idevágó vázlatos közlések teljesen elégségesek lesznek a meggyőzésre, de hiánytalanul átvilágítják a kérdés lényegét is.

A magyar nyelvvel kapcsolatban pl. elégnek tartom az arra irányuló utalást, hogy itt a minél többet olvastatás szükségére már közhely, viszont az előirodalommal való kapcsolat leginkább az újságok és folyóiratok útján lehetséges. A hírlapok irodalom-, tudomány- és művészet-rovatai sokszor kiváló anyagot szolgáltatnak e célra. A fiúiskolai Utasítás a 40. lapon követelményként jegyzi föl az irodalmi termékek olvasásának egész életen át lelki szükségévé tételét; már pedig ez jórészt az újsághoz való láncolás révén kerülhet megvalósulásra, mivel az iskoláinkból kikerült legtöbb ember műveltsége csak hírlapi műveltség. Mást alig is olvas és ebben a vonatkozásban is szomorúan állapíthatjuk meg, hogy mi nem vagyunk a könyv népe. De gyakorlati megfontolások: alkalmi szavalatok, színelőadások, irodalmi viták, helyi közlemények és vonatkozások is igazolják az újságszemelvények fontosságát.

Jóllehet bizonyosra veszi az ember, hogy *a német nyelv* e tekintetben számításba se jöhet, mégsem így áll a helyzet. *Lux Gyula*: Modern nyelvoktatás c. művének Az olvasmány kiválasztása fejezetében ezt írja: „Az újkori iskola azonban még egy fontos olvasmányt iktatott be az iskolai olvasmányok közé: a *napilapot*. A napilap közelebb hozza az iskolát az élethez, megismerteti a tanulókat az illető nép sok mindenféle megnyilatkozásával, olyan szókészletet nyújt, amelyet az olvasókönyvek rendszerint nem adnak, bevezeti a tanulókat az illető nép politikai és kultúrális életébe, a hirdetések révén olyan tárgykörökkel ismerteti meg, amelyek a rendes iskolai munka tárgyköreitől távol esnek. Különös érdekességet kölcsönöz az újságnak az, ha hazánkról szóló cikkek vannak benne.” Természetes, hogy polgári iskola esetében e német újságolvasás csak a III. és főleg a IV. osztályban fordulhat elő, s a történelemtanítással is alátámasztva: a külföldre való kipillantásnak lehet jó eszöke.

Nyilvánvaló, hogy az újságszemelvények alkalmazására a legszebb tér a *történelemtanításban kínálkozik*. Már az elemi iskolai és a polgári iskolai I. és II. osztályos nemzeti és világ-

történelmi előtanulmányok (olvasmánytárgyalások) is jórészt olvasmányszemelvények, tehát ezek után magától értetődően tovább kell folynia a szemelvények adásának, hogy a minden irányú szemléltetés és átértetés útján történelemtanításunk kiteljesedhessék. A fiúiskolai Utasítás szerint (68. lap) szellemi és anyagi életünk minden mozzanatát, így az oktatás-nevelés kérdését is *a jelen helyzet szempontjából kell tekintenünk*. Fokozott érdeklődésre tarthatnak számot tehát a mai állapothoz hasonló válságok és korszakok; a mai életviszonyok a múlttal mindig egybevetendők. Csak így lesz a történelemtanítás *élet*, amely ezer formájában és régmúlt kapcsolataival is mindig ugyanaz, csak ha elmúlt: akkor történelemnek, ha még működik, akkor életnek nevezzük. Csak így eszmél rá a tanuló, hogy ma is a történelem levegőjében élünk, csak így lesz számára a tanítás-tanulás: átélés, élmény.

Történettanítás a munkaiskolában c. dolgozatában *Avar Gyula* (Az élet iskolája 211—212. lap) a hírlapi közlemények felhasználását tárgyalva, ezeket állapítja meg: „Történettanításunkban az újság is segít! Történeti események ma is vannak, ezeket nem hagyhatjuk figyelmen kívül. A magam részéről megtettem mindig és teszem ma is, annál inkább, mert legtöbbször a jelenből indulunk ki és az analóg események nagyon értékessé teszik tanításunkat.” A budapesti irányító polgári iskola Évkönyvében (122—123. lap) *Tolnai Erzsébet* tanárnő beszámol arról, hogy milyen érdekes és mély nyomot hagyott tanítványaiban Titulescu bennünket támadó parlamenti beszédének a felolvasatása. Itt közli egy IV. b) osztályos tanuló Titulescu beszédére vonatkozó dolgozatát is.

Mint hogy jelenleg a magyarságnak teljes egyharmada országunk határán kívül él, a történelemtanítással kapcsolatos újságolvasatás sem szorítkozhatik csupán a mai magyar határokon belül eső nemzetre, hanem szem előtt kell tartania a határokon kívül élő fajtestvérek sorsát is. Kisebbségi sors címen a Budapesti Hírlapnak pl. egy idevágó, igen tanulságos és értékes rovata van.

Szántó Lőrinc: Aktuális történettanítás c. dolgozata III. rész 3. pontjában (A cselekvés iskolája 1933/34. évf. 3—4. szám) ezt mondja: „*Mivel a jelent legjobban az újságok ismertetik, azért a tanításban az újságok nem nélkülözhetők*. Már régebben hangoztatták a hírlapok felhasználásának szükségességét és kísérleteztek annak gyakorlati megvalósításával (*Comenius, Francke, Basedow, a Ratio Educationis*). Nekünk kötelességünk a megakadt munkát újból elindítani, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a tanulók tekintélyes része újságot olvas, de sajnálatosan a szenzáció erejével ható és éppenséggel nem a serdülő gyermekeknek való részeket olvassák. Az iskola kötelessége ezzel a veszedelemmel számolni és növendékeit a he-

lyes újságolvasásra tanítani. Erre a történettanítás nyújt legtöbb alkalmat. Mondanunk se kell, hogy nemzeti hagyományainkhoz ragaszkodó hírlapok kerülhetnek csak szóba. Elsősorban nagyfontosságú külpolitikai események jönnek figyelembe, mint pl. a békerekvizió ügye, az utóállamok aktuális politikai viszonyai, a nemzeti kisebbségek ügyei, a Népszövetség ülései, az Anschluss, a fasizmus, a bolsevizmus, nemzetközi konfliktusok, nemzetközi szerződések, stb. Természetesen csak ritkán vesszük elő az újságot, mert a tanulók többsége eddigi szokásaival szakítva, az idevágó részeket fogja olvasni, hogy a közös eszmecserében résztvehessen. Ez az eljárás a tanulók hozzátartozóira sem marad hatás nélkül.

Határozottan értékesek ezek a megállapítások, azonban amit Szántó Lőrinc kategórikus imperatívuszban fejez ki: az csak kívánalomnak, óhajnak tekinthető. Az általa említett kötelesség csak a tanár belső elhatározásából és önkéntesen vállalt teljesítménytöbbletéből fakadhat s azt sem lehet az iskola tartozik rovatába parancsszerűen beírni, hogy köteles a növénydékeket a helyes újságolvasásra megtanítani. De e kérdést nem taglalom itt, mert későbben kerül bővebb kifejtésre.

Földrajztanításunkkal kapcsolatban az újságolvasatásra vonatkozóan elégnék tartom az alábbiak közlését. *Dr. vitéz Sághegyitől* e tárgyban a budapesti irányító polgári iskola Évkönyvé lapjain ezeket olvashatjuk: „Képeket, újságcikkeket, könyveket, sajátlagos térképeket, útleírásokat, árucikkeket vagy csomagolásukat, növényeket, gyűjtött holmit teszünk ki az előzetes megfigyelés szekrényébe...” (91. lap.) „A gyűjtőmunka kiterjed képek, bélyegek, pénzek, árucikkek, árúk csomagolása, levelezőlapok, kőzetek, növények, könyvek, propaganda-cikkek, hirdetések, újságcikkek (Vezúv kitörése, a Kőrös áradása, Balbo repülőútja) gyűjtésére.” (100. lap.) „*A napilapok* is sokszor közölnek időszerű és földrajzi tárgyú cikkeket, amiket az órán jól felhasználhatunk. Sokan vannak az ellen, hogy a napisajtót az osztályba bevigyük, de kétségtelen, hogyha *nem mi* neveljük a tanulókat a helyes újságolvasásra — főleg a felsőbb osztályokról van szó —, más fogja megtanítani s nem irányíthatjuk az olvasásukat. Nem tapasztaltuk és nincs is abban semmi veszedelem, hogy a földrajzi tárgyú cikk mellett mást is elolvassanak, hiszen úgyis elolvassák, tudunk és akarunk nélkül. S ha észreveszik a tanulók, hogy a napilapokból hasznos tudnivalókat is olvashatnak, *csak ezeket* fogják elolvasni. Újságolvasásukat időnként ellenőrizzük.” (102. lap.) Az újságolvasás értékét a 102—103. lapon példákkal is igazolja. Csak érintem, hogy a fiúiskolai Utasítás 84. lapján is találunk idevágó megjegyzéseket.

Számtan-mértanból is több helyen rámutat a fiúiskolai Utasítás a napi árak, árfolyam és a való élet adatainak gyűj-

tésére (92., 93. és 95. lap), ez pedig jórészt szintén az újságok felhasználása útján lehetséges csak. *Közgazdaságtani és jogi ismereteink* tanítása is szoros kapcsolatban van e kérdéssel. „Ugy kell megválogatnunk a közlendőket, hogy helyes fogalmat adjunk a tanulóknak lehetőleg mindarról, amit úton-útfélen hallanak vagy olvasnak és amiről gyakran már szereztek is, bár helytelen fogalmat“ — mondja a fiúiskolai Utasítás a 154. lapon. *Szántó Lőrinc* A cselekvés iskolája 1933/34. 5—6. számában megjelent Szemléltetés a közgazdasági és jogi ismeretek tanításában c. közleménye 3. b) pontjában e tárgyban is igen helyes megállapításokat tett. De az *egészségtani ismereteknél* (fiúiskolai Utasítás 150. lap), sőt még a *leányiskolai osztályfőnöki óráknál* is szóba kerülhetnek a hírlapi rovatok és cikkek. Ez utóbbinál elég a 640—05/1657—1927. sz. vkmi körrendelet (Hiv. Közl. 1930. évf. 3. sz.) 3—6. pontjait emlékezetbe idéznem.

B) Nézzük már most az *újságbastatás: az erre irányuló tanítás* nehezebb kérdését! Mindenek előtt meg kell állapítanunk, hogy a helyes újságbastásra való megtanítás, vagy az újságok ismertetése és a politikai kérdések iskolai megbeszélése a *tanár részére kötelességgé nem tehető*. Nem is követeli ezt semmiféle rendelet, illetően felsőbb hatósági utasítás vagy előírás sem. Nem is követelheti, mert olyan újságunk, napilapunk, amit teljes nyugodtsággal tanulóink kezébe adhatnánk: nincs. És itt nem szabad az újságírás és szerkesztés terhére írni a maga egészében e negatívumot, bár az újságíró- és szerkesztő-képzés (Akadémia) vajdó problémája is benne foglaltatik e hiányban. T. i. azt is meg kell fontolnunk, hogy az újságokat a mai helyzet szerint elsősorban a felnőtteknek szerkesztik és csak esetleges pótlékként van gyermekrovatuk, de ez utóbbi is majdnem kizáróan szépirodalmi irányú. Voltak és vannak ifjúsági lapjaink (Zászlónk, Az Erő, A mi útunk, A magyar cserkész. Ifjú polgárok lapja, stb.), amelyek kifejezetten történeti-nevelő céllal szerkesztettek, azonban tanulóink széles rétegeiben különböző okoknál fogva nem terjedtek el. Érdekesen tárgyalja egy egyetemes diákújság szerkesztését és kiadását Császár Elek fentebb jelzett értekezésében.

Az újságbastatásra szoktatás indítéka és rugója — véleményem szerint — az egyéni hivatáskereset és tanulóifjúságunkkal szemben vallott erősebb felelősségérzet lehet. Önként vállalt munkatöbblet ez, amely azonban kedves pillanatokat is szerez. Még berettyóújfalui áll. polg. fiúiskolai tanár voltam, amikor ezen az úton megindultam. Mint cserkészparancsnok „kedélyes délutánokat“ rendeztem s ezeken alkalmoszerűen *újságbastató-óra* is szerepelt. 5 darab ugyanazon a napon kiadott hírlapot (Budapesti Hírlap, Pesti Napló, Magyarország, Nemzeti Újság és Az újság) szereztem be s ezek

alján vizsgáltuk át az egyes rovatokat. A könnyebb felén kezdtük: házassági hírek, halálozások, irodalmi rovat, stb. Cserkésztanulóim hamarosan megállapították, hogy az egyik napilapban csak Klein, Schwarz és Weisz-családok házasodnak, illetően haláloznak el, míg a másokban régi magyar nevek, stb. is előfordulnak. Majd a napi politika problémái vezércikkek, stb.) kerültek megbeszélésre s igyekeztem megvilágítani a különböző felfogású és pártállású újságok célját, de megállapítottuk például az előfizetők valószínű táborát is. Mindez természetesen *célzatosság, él nélkül történt*, hiszen a tanítás volt a cél, nem pedig ellentétek keresése s különböző vallásfelekezetű tanulókból állt a cserkészcsapat. Bevallom: igen nehezen ment a sorok között is olvasni tudásra való tanítás, de azért ott is sikerült valamelyes eredményt elérni. Ez utóbbi polgári iskolai tanulóink fejlettségi és értelmi fokát meg is haladja már.

Világos az elmondottak után, hogy a hírlapi cikkek szemelvényül való felhasználása minden órán lehetséges, ellenben az *újságolvasásra tanítás csakis külön órákban történhetik*. Akár az osztályfőnöki, vagy önképzőkori órát használjuk fel e célra, szem előtt kell tartanunk, hogy *iskolázásról, tanításról, nevelésről van szó: egy tanulónk érzékenységet sem szabad megsértenünk!* Külön politikai önképzőkör is szervezhető e célra, amelynek a munkája esetleges osztálypostával (névtelen kérdések és válaszok) és önkormányzati ifjúsági szervezettel is kibővíthető, illetően elmélyíthető.

Teljesen tárgyunkba vág, amit *Dr. Kornis Gyula: A kultúra válsága* c. műve Ifjúság és politika fejezetében mond. „Az angol nemzet, amelynek rugalmas külpolitikai érzéke és tudatossága a földnek majdnem egyharmadát a brit impérium alá gyürte, már egy évszázaddal ezelőtt középiskolaiban és egyetemlein megteremtette a *debating-society*-t, amely mint politikai önképzőkör az angol nemzet vezető rétegének ifjúságát a serdülés korától kezdve belenevelte a brit külpolitika problémáiba és technikájába. Nálunk nemrégiben a cserkészlet indította meg a Fiatal Magyarok Politikai Szemináriumát hasonló célból. Ilyen intézmények alkalmasak a külpolitikai érdeklődés és tudatosság kifejtésére.”

Végül csak azt óhajtom fölemlíteni, hogy a rádió diák-félórája és ismeretterjesztő előadásai is bizonyos vonatkozásban a történeti és politikai nevelés szolgálatába állíthatók. Így, vagy úgy: a mód kevésbé fontos, de közelebb kell jutnunk a fölvetett kérdéshez, mert e probléma megoldása is a magyar élet és jövő kiteljesedéséhez vezet.

Csapó István